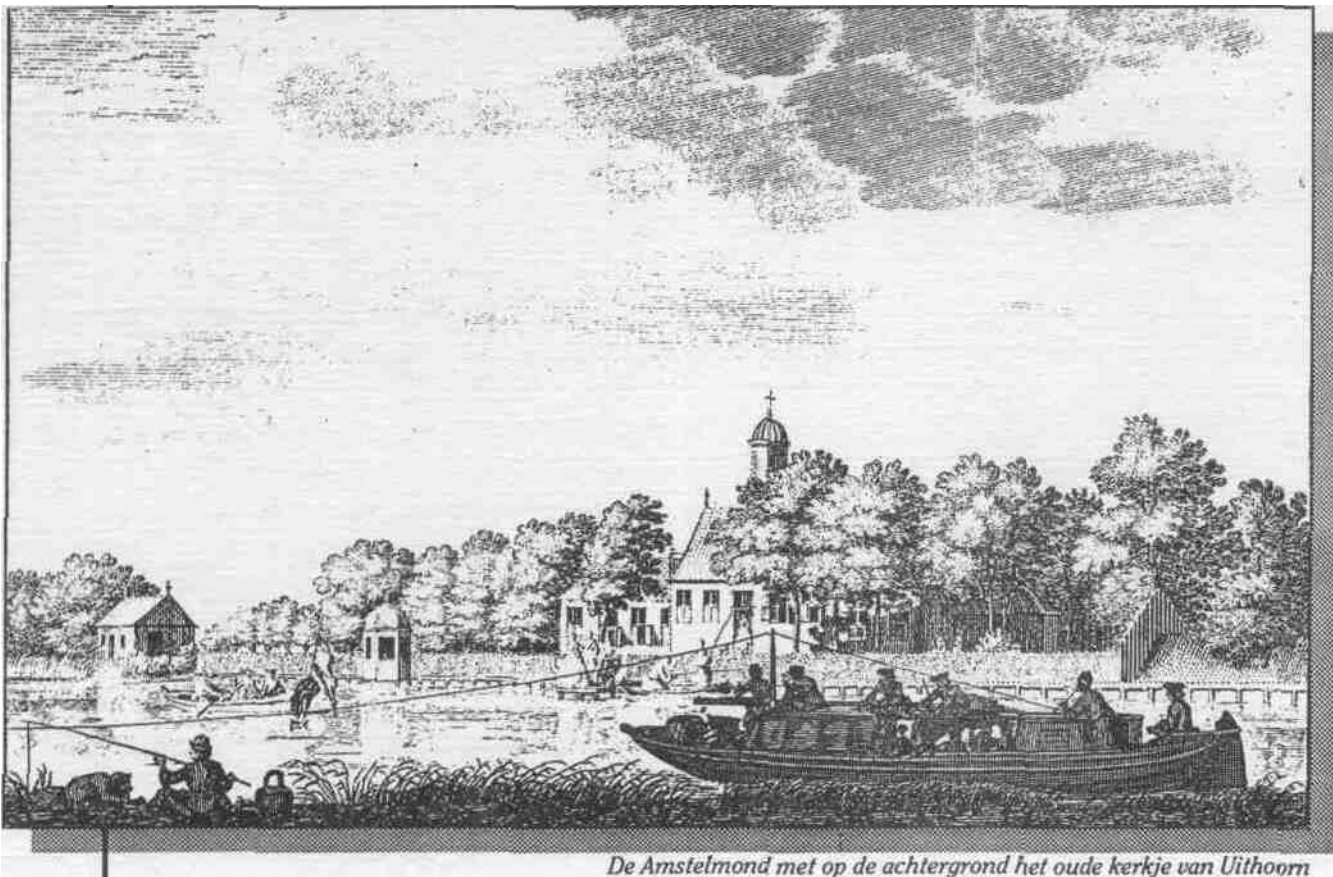

De Proostkoerier

10e jaargang nr. 1 • maart 1995

De Amstelmond met op de achtergrond het oude kerkje van Uithoorn

Historische Vereniging "De Proosdijlanden"

De Proostkoerier

10e jaargang no. 1
maart 1995

Redactie-commissie:

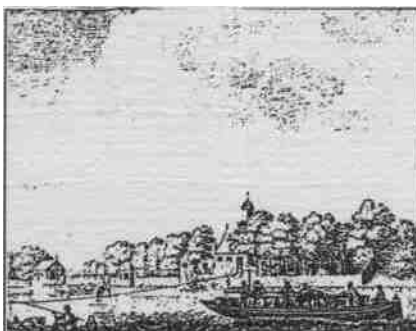
A. Hagen
Th. De Schrijver
J.P.M. Toll
F.J. de Wit

Redactie-adres:

J.P.M. Toll
Conincksmeer 20
3645 WG Vinkeveen
tel. 02972 - 64422

Afdeling bibliotheek & documentatie:

Th. De Schrijver
tel. 02979 - 84241

Gezicht op de Amstelmond in 1736

Deze gravure van Jan Punt, die voorkomt in Daniël Willinks Amstellandsche Arkadia, uitgegeven bij Samuel de Waal te Utrecht in 1773, werd gemaakt naar een tekening van Cornelis Pronk. De Amstelmond is de plaats waar De Kromme Mijdrecht en de Drecht zich verenigen tot de Amstel. Op de achtergrond het oude kerkje van Uithoorn.

INLEVERDATUM PROOSTKOERIER

De sluitingsdatum kopy voor de tweede aflevering in 1995 is:
dinsdag 9 mei 1995

AANKONDIGING LEDENVERGADERING

Op donderdag 11 mei houdt de Historische Vereniging "De Proosdijlanden" haar jaarlijkse algemene ledenvergadering in het Prinsenhuis in Mijdrecht.

U zult te zijner tijd een uitnodiging ontvangen, maar kunt nu al deze datum in uw agenda noteren.

INHOUDSOPGAVE

pag.	artikel
2	Tien jaar Proostkoerier
3	Van de voorzitter Welkom nieuwe leden
4	Huldiging nieuwe leden
5	Het Proostenhuis
11	Een momentopname van Demmerik 36 in Vinkeveen
13	De evacués in De Ronde Venen in het laatste oorlogsjaar
17	Tentoonstelling De Ronde Venen door de eeuwen henen
22	Speurtochten naar de dia- lect(en) in De Rond Venen
24	Documentatie

TIEN JAAR "DE PROOSTKOERIER"

Tijdens de laatste ledenvergadering is gesproken over het opnieuw plaatsen van eerder in "De Proostkoerier" opgenomen artikelen. Het bestuur heeft een en ander overwogen en is tot de slotsom gekomen dat herhalen geen goede zaak is zolang nog nieuw materiaal wordt aangeleverd.

In de laatste vijfjaren is het ledental van de vereniging met bijna driehonderd gegroeid. In verband hiermee verdient het wel aanbeveling de leden te informeren over hetgeen in het verleden is gepubliceerd. In de komende edities van "De Proostkoerier" zal daarom, afhankelijk van de redactionele ruimte, een overzicht worden gegeven van de in voorgaande jaargangen verschenen artikelen. Hierbij wordt uitgegaan van die artikelen die uit historisch oogpunt belangrijk worden geacht. Verenigingsnieuws, zoals voorwoorden, jaarverslagen, opgaven van documentatie e.d. worden niet opgenomen. Bij deze editie is een eerste overzicht opgenomen. Ieder jaar krijgt u van ons een aanvulling.

Door een in 1989 gemaakt foutje dragen zowel de edities uit 1988 als die uit 1989 het jaargang nummer 4. Het gevolg hiervan is dat b.v. de jaargang 1994 nummer 9 draagt terwijl het in feite de 10e jaargang is.

Deze tien jaargangen van "De Proostkoerier" liggen ter inzage in het gemeente-archief, Croonstadlaan 111 te Mijdrecht, tijdens de contactavonden van onze vereniging en wel elke dinsdagavond van 19.30 tot 22.00 uur.

Van de voorzitter

MONUMENTENZORG

Monumentenzorg blijft voor onze vereniging nog steeds een zorg.

Als deze editie verschijnt zal er met de gemeentelijke monumentencommissie een oriënterende excursie zijn gehouden waarvoor namens onze vereniging de secretaris en ondergetekende zijn uitgenodigd. Verwacht mag worden dat de procedure op gang komt zodat in eerste instantie aan de meest bedreigde objecten op korte termijn bescherming kan worden geboden. Wat dat betreft hebben we vertrouwen in het beleid van wethouder Bakker.

LEDENWINST EN CONTRIBUTIE

Elders in dit blad is een overzicht van de grote ledenaanwinst gedurende het afgelopen kwartaal geplaatst. Het is verheugend te zien dat de belangstelling voor de plaatselijke historie nog steeds toeneemt. Dit ledental is echter een bruto aantal, omdat

een klein aantal leden de contributie over 1994 nog niet heeft voldaan. Deze leden zijn inmiddels opnieuw benaderd en wij roepen hen op om alsnog aan hun verplichtingen te voldoen, zodat ledenverlies door contributie-achterstand kan worden voorkomen.

TENTOONSTELLING

De tentoonstelling ter gelegenheid van ons tienjarig bestaan in het gemeentehuis is inmiddels beëindigd. Vanaf deze plaats moet dank worden uitgesproken aan het gemeentebestuur voor de medewerking en gastvrijheid die werd ondervonden. Maar de meeste dank gaat toch uit naar de bedenker en uitvoerder van de tentoonstelling, onze secretaris de heer PA. van Golen. Het thema van de tentoonstelling was: De Ronde Venen van water naar land, van land naar water en wederom van water naar land. Deze steeds doorgaande wisseling heeft de geschiedenis van het gebied bepaald en zal haar wellicht ook in de toekomst, gezien de plannen met de polder Groot-Mijdrecht, blijven bepalen.

WELKOM AAN NIEUWE LEDEN

Het is voor het ledenbestand weer een gunstig kwartaal geweest. Omstreeks de jaarwisseling ontvingen wij een groot aantal aanmeldingen van nieuwe leden. Steeds weer blijkt hoe groot de belangstelling voor de streekhistorie is. Wij konden daarom de onderstaande nieuwe leden verwelkomen.

mevr. A.S. Blommesteijn - van Veen	De Hoef Wilnis
H.W.M. Butink	
T.P. Buwalda	
i.c. ING-bank	Mijdrecht
C. Eindhoven	Vinkeveen
C. Elbertsen	Mijdrecht
A.M. van Eijk	Wijk bij Duurstede
drs. E.G. Gaarlandt	Mijdrecht
A.J. van Ginkel	Wilnis
D. Hoogendoorn	Wilnis
J.H. Kemner	Wilnis
DA. Koeleman	Wilnis
L.G. Kolenberg	Vinkeveen
J.C. van Kooten	Mijdrecht
W. van Leeuwen	Wilnis
S. Oudhuizen	Eemnes
JA. Plas	Wilnis
M.H. van Putten	Mijdrecht
H. van Raalte	Wilnis
M.J. Rijnveld	Vinkeveen
A. Stam	Mijdrecht
H. Strubbe	Vinkeveen
N.J. Verburg	Wilnis
N.P. Vergeer	Mijdrecht
E.N.B.K. Versteeg	Amstelhoek
mevr. H.H. van Walderveen	Mijdrecht
P. van Wijngaarden	Wilnis

Het aantal leden bedraagt begin februari 1995: **367**.

Allen 'VAN HARTE WELKOM' in onze vereniging.

HULDIGING NIEUWE LEDEN

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de vereniging in het Prinsenhuis op 11 januari j.l. heeft het bestuur een tweetal leden, de heren C. Th. Steenstra en N. Verburg, in het zonnetje gezet. Dit was nodig omdat zij het ledenaantal hebben gebracht op 300 respectievelijk 350. Tussen hun aanmelding was ongeveer een jaar verlopen. Door onvoorziene omstandigheden was de hulding van de heer Steenstra nog achterwege gebleven. Vermeldenswaard is nog dat de heer Steenstra ons reeds eerder had verblijd met de schenking van een oorspronkelijk model op schaal van het café "Het Rechthuis" op de hoek van de Dorpsstraat en de Raadhuislaan in Mijdrecht.

Met het aantal leden gaan we nu op naar de vierhonderd en wij hopen dit aantal nog dit jaar te verwezenlijken. Voor het 375e en 400e lid is door één van onze leden een fotocamera beschikbaar gesteld. Ook voor de aanbrengrers van deze leden wordt een attentie beschikbaar gesteld.

BESTUUR van Historische Vereniging DE PROOSDIJLANDEN opgericht 20 september 1984

Voorzitter	P.C. Grundmann Wilnis	tel. 02979-81578
Monumentenzorg		
Secretaris	P.A. van Golen	
Heemkunde en tentoonstellingen	Vinkeveen	tel.02972-61672
	Postadres: Postbus 65 3648 ZH Wilnis	
Penningmeester	Mevr. B. van Tol - Burgers Wilnis	tel. 02979-84213
Vice-voorzitter genealogie en paleografie	H.J. Röling Mijdrecht	tel. 02975 - 61474
2e secretaris externe activiteiten	Mevr. M. Th. Pietersen - Mourits Wilnis	tel. 02979-82462
2e penningmeester ledenadministratie	N. van Beek Wilnis	tel. 02979 - 84234
Bibliotheek en documentatie	A.Hagen Mijdrecht	tel. 02979-87550
De Proostkoerier	J.P.M. Toll Vinkeveen	tel. 02972-64422
Veenmuseum	M. Kroon Vinkeveen	tel. 02972-63606
Archeologie	Vacature	

Lidmaatschap: f. 30,— per jaar

Bankrelatie: RABOBANK, Mijdrecht rek.nr. 36.96.18.505

giro bank: nr. 283067

Adres: GEMEENTE-ARCHIEF, Croonstadtlaan 111 Mijdrecht

Adres: PRINSENHUIS, Prinses Wilhelminalaan 31, Mijdrecht

Het Proostenhuis

door Alexandra Daniëls

Voorpublicatie van de uitgave van het Utrechtse kastelenboek dat in het najaar 1995 verschijnt.

Over het Proostenhuis te Mijdrecht is maar weinig bekend. Het is niet duidelijk wanneer het huis is gebouwd, noch wanneer de laatste verwoesting heeft plaatsgevonden. Een reden hiervoor is dat het Proostenhuis, hoewel het officieel een ridderhofstad¹ was, nauwelijks ridderhofstedelijke taken vervulde. De proost was er lang niet altijd aanwezig en de baljuw, die vaak voor de proost waarnam in wereldlijke zaken, kon zijn werkzaamheden ook elders uitvoeren. Bovendien wordt het Proostenhuis pas in 1536 voor de eerste keer in de bronnen vermeld (terwijl het er al veel langer gestaan moet hebben) en heeft reeds in 1572 de grote en, voorzover we kunnen nagaan, laatste verwoesting plaatsgevonden. Er zijn na 1572 wel plannen geweest om het Huis weer op te bouwen, maar het is niet bekend of dat ooit is gebeurd.

Hoe is deze merkwaardige situatie te verklaren?

GESCHIEDENIS VAN HET GEBIED

Tot ver in de 11e eeuw bestond de grens tussen het Nedersticht² en het graafschap Holland uit een grote, onbewoonde veenwildernis, een stuk niemandsland tussen de Vecht en de geestgronden aan de Hollandse kust³. In die tijd begon men op grote schaal woeste gronden te ontginnen. Lokale heren gaven hiertoe zogeheten cope-contracten⁴ uit aan ontginners: daarin werden de rechten en plichten van de ontginners, die vaak tevens de toekomstige bewoners waren, vastgelegd en werd ook de hoogte van de tijns (belasting) bepaald. Deze was meestal zeer laag. Het ging de heren dan ook niet om het geld, maar om erkenning van hun gezag in het te ontginnen gebied. Zo begon-

nen de Abcoudenaren op initiatief van hun heer stukken grond in zuidelijke richting te ontginnen en kwamen ook vanuit Holland ontginningsprojecten op gang.

In dit licht moet ook de ontginning worden gezien van het gebied dat nu de Ronde Venen en de Proosdijlanden heet.

In 1085 gaf bisschop Koenraad van Utrecht (1076 - 1099) stukken land aan het kapittel⁵ van St. Jan te Utrecht in ruil voor andere goederen en rechten van dit kapittel⁶. Kapittelproost was in die tijd Anselmus (waarschijnlijk van 1063-1093).⁷ Koenraad wilde zijn macht verstevigen of ten minste de macht van de graaf van Holland terugdringen. Van deze ruilvereenkomst is een oorkonde⁸ bewaard gebleven, al is het niet het origineel uit 1085, maar een falsum dat waarschijn-

lijk tussen 1180 en 1210 is vervaardigd. De inhoud van deze falsificatie lijkt overigens wel te zijn gebaseerd op die van de originele oorkonde.

In de oorkonde geeft de bisschop "een veenland in Midreth" aan de proost en de kanunniken van St. Jan. Midreth, Myert en Mydrecht⁹ zijn enkele benamingen voor het noordelijk stroomgebied van een veenriviertje dat in de buurt van Kamerik zijn oorsprong vond. Midreth is dus een gebied en géén nederzetting: het veen was in die tijd immers nog niet bewoond.

Het kapittel kwam op deze wijze in het bezit van Midreth en kreeg met het land ook de kerkelijke jurisdictie (die van het aartsdiakonaat) en de lage en hoge wereldlijke jurisdictie (die van de Hoge Heerlijkheid)¹⁰. In de praktijk kwam het er op neer, dat

het kapittel het bestuur van zijn goederen uit handen gaf aan de proost. De proost stelde op zijn beurt een baljuw¹¹ aan. De baljuw was in wereldlijke zaken de naaste medewerker en zonodig de vervanger van de proost. Hij stond boven politie en justitie en hij bestuurde de goederen "in overleg met de bureu". Soms was de baljuw familie van de proost; vaak was hij tevens kastelein¹² van het Proostenhuis. De functie van de baljuw eindigde met de dood of het aftreden van de proost die hem had benoemd. Dit alles kon natuurlijk pas gebeuren nadat het gebied was ontgonnen en er nederzettingen waren gesticht. Met de ontginning van Midreth werd vermoedelijk snel na 1085 begonnen.¹³ Het kapittel gaf cope-contracten uit, waarmee het zijn gezag in het te ontginnen gebied bevestigde.¹⁴ Eén van de belangrijkste ontginningsbases was het tracé van de latere de Wilnisser Dijk - Mijdrechtse Dorpsstraat.¹⁵ De grenzen van Midreth werden als volgt gevormd:¹⁶ in het noorden door kleine veenriviertjes (grens met het gebied van Abcoude); in het oosten door de Willense Zuwe (idem); in het zuiden door andere ontginningsbases (onder andere aan de Ennipe Wetering); in het westen door de Kromme Mijdrecht en de Amstel (tot daar strekte zich het gebied van de Graaf van Holland uit)¹⁷. Binnen en buiten dit kapittelgebied, dat korte tijd later de Ronde Venen is gaan heten, bezat de proost zelf nog enkele stukken land elders (proosdijgoederen in onder

andere Kudelstaart en Thamen).¹⁸ Naarmate de ontginningen vorderden groeide de persoonlijke macht van de proost en trok het kapittel geleidelijk meer profijt uit Midreth.¹⁹ De kern van de proosdijlanden, de machtsbasis van de proost, lag in de westelijke helft van de Ronde Venen, dat wil zeggen in Mijdrecht en Wilnis.²⁰ Er bestaat onenigheid²¹ over de vraag, in welke van deze twee nederzettingen de eerste kerk is gesticht in de twaalfde eeuw. Wat zeker is, is dat Mijdrecht het bestuurlijke centrum van de proosdijlanden werd. Er werd een proostenhuis gebouwd.²² Wanneer dat precies is gebeurd, is niet bekend, maar zeker is, dat het Huis jonger was dan de kerk. Eeuwenlang hebben kapittel en proost van St. Jan de Ronde Venen en de Proosdijlanden bestuurd. Hierin kwam verandering in de tweede helft van de 16e eeuw, toen de gevolgen van de Reformatie ook in de Utrechtse kapittelkerken merkbaar werden. De katholieke kanunniken en proost werden vervangen door protestantse. Daarnaast verminderde de macht van de proost toen in 1581 de Staten van Utrecht de soevereiniteit aan zich trokken. De Proosdij bleef tot 1795 bestaan. Toen volgde na de Bataafse Omwenteling een periode van onzekerheid over de toekomst van de Proosdijlanden. In 1815 weigerde koning Willem I de kapittels opnieuw te erkennen²³ en daarmee werden de

bezittingen van het kapittel van St. Jan staatsdomein. In 1872 tenslotte werd het land verkocht aan de Maatschappij tot Droogmaking van de plassen en de Ronde Veenen te Mijdrecht.²⁴

BEZITTERS EN BEWONERS VAN HET PROOSTENHUIS

In 1536 stelden de Staten van Utrecht een lijst van ridderhofsteden op.²⁵ De versterkte woning van een riddermatige moest aan een aantal eisen voldoen, wilde de ridder in kwestie dat zijn huis op de lijst kwam te staan. De reden waarom deze lijst werd opgesteld, is dat de Utrechtse adel het aantal leden van hun (tweede) stand klein wenste te houden. Het bezit van een ridderhofstad hield namelijk automatisch lidmaatschap van de ridderschap in en gaf de bezitter een aantal privileges. Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel bezitters van versterkte huizen pogingen ondernamen, hun woning op de lijst te krijgen.

Het Proostenhuis te Mijdrecht stond vanaf het begin op deze lijst. Het was echter in handen van de proost, die tot de eerste stand²⁶ (clerus) behoorde. Later, vanaf ongeveer 1635, was het Huis vrijwel onafgebroken in niet-clericale handen, dus in bezit van een lid van de tweede stand.

In de loop der eeuwen is de - voornamelijk militaire - functie van de ridderhofsteden verloren

gegaan. Dit kwam doordat de gebouwen niet meer bestand waren tegen de steeds geraffineerdere technieken van oorlogvoeren.²⁷ De aan het bezit van een ridderhofstad verbonden privileges bleven echter tot in de 19e eeuw bestaan.²⁸

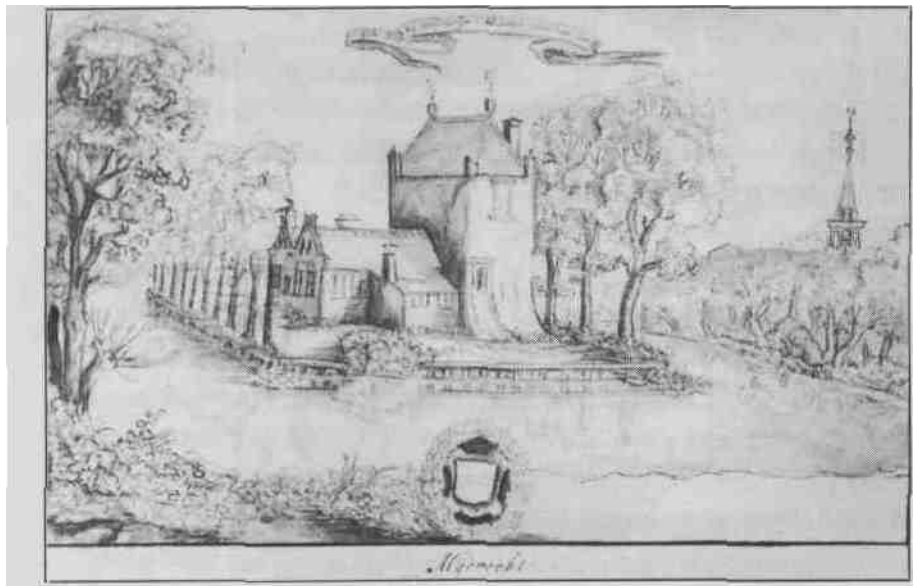
Tijdens of na de stichting van de nederzetting Mijdrecht liet de proost van St. Jan er een versterkt huis bouwen.²⁹ Dit Proostenhuis, ook wel Huis ten Prooste of Huis te Mijdrecht genoemd, heeft waarschijnlijk ten oosten van de nu Nederlandse Hervormde kerk³⁰ gestaan, dus in de huidige Polder Groot-Mijdrecht. Er gaan geruchten, dat onder de Mijdrechtse Rondweg overblijfselen van het Huis liggen.

Hoewel het Huis van de proost was, is het niet zeker dat hij daar ook daadwerkelijk woonde.³¹ In de eerste plaats had hij veel en belangrijk werk in Utrecht te doen; zoals gezegd, liet hij het beheer van het Huis en de goederen in Mijdrecht en het bestuur aldaar over aan zijn kastelein respectievelijk zijn baljuw. [Overigens waren de functies van kastelein en baljuw vaak verenigd in één persoon.] Bovendien deed het er na 1536 niet meer toe of het Huis überhaupt nog bewoonbaar was. Het bezit van het stuk grond waarop de als ridderhofstad erkende woning stond of gestaan had was voor de eigenaar al voldoende om in aanmerking te komen voor de daaraan verbonden privileges.³²

Over het Proostenhuis en zijn bezitters en bewoners kunnen slechts weinig zaken met zekerheid worden gezegd.

In 1527 is het Huis door brand gedeeltelijk verwoest. Kastelein Gijsbert van de Aa had het Proostenhuis zonder toestemming van proost of kapittel verlaten. Een troep rebellen heeft het Huis daarop ingenomen en er blijkbaar zodanig huisgehouden, dat er brand uitbrak. Proost Johan van Inghenwinckel (1506 -1535) heeft in 1532 een proces aangespannen tegen de kastelein om schadevergoeding te eisen. Deze brand zou er de reden van kunnen zijn, dat in 1530 gevangenen van de proost tijdelijk werden overgebracht naar het Huis Ten Ham in Vleuten; het Huis te Mijdrecht

en/of de gevangenis was onbruikbaar geworden. Uitspraken van de kastelein tijdens het proces suggereren overigens, dat het Proostenhuis eerder een comfortabel, dus onverdedigbaar landhuis was dan een versterkte burcht: het "...nyet en was dan een huys van plaisance ende jehghens 't gheweldt nyet omhouden." De proost echter vond dat "'tvoirzeyde huys en is nyt alleen een huys van plaisantie", dat het "genouch onwinneliken geleghen [was] in een moerasch dair men geen gescudt by bringen en mach." De drassigheid van het veen had dus voldoende bescherming moeten bieden tegen ongewenste bezoekers.³³ Kennelijk is het Proostenhuis vóór 1536 zodanig hersteld, dat het wel in aanmerking kwam

De residentie van de proost van Sint Jan was het Proostenhuys Meydrecht, ook Proosfdijde genaamd. Een unieke afbeelding van dit Huis te Mijdrecht uit omstreeks 1650, dat in die tijd in het bezit was van Jacob van Berck. Hert kasteel werd in 1572 door een aantal Geuzen afgebrand, maar een tiental jaren later herbouwd. Het bouwwerk stond ten oosten van de kerk en is eind achttiende eeuw verdwenen. Anonieme tekening in Oostindische inkt

voor erkenning als ridderhofstad door de Staten van Utrecht. Dit gebeurde toen Albertus Pighius (Albert Pigge, 1535 -1542) proost van St. Jan was.³⁴

In 1572 belegerde Adriaan van Duivenvoorde met vijfhonderd man het Proostenhuis, liet het in vlammen opgaan en verwoestte het. Proost Bucho van Montsima (1562 -1594) gaf het Huis toen aan zijn broer Taco, die baljuw was, met de opdracht het te herbouwen. Er zijn twee taxaties verricht; één in 1579 door Jan Jansz. Orgel en Romer Gerrets (timmerman respectievelijk metselaar te Amsterdam), die de reparatie van het Huis op 200 carolusguldens schatten, en één secuurdere taxatie in 1580 door twee andere vaklieden, namelijk de stadstimmerman Lambert Usbrantsz. en de stadsmetselaar Aelbert van Hoboken uit Utrecht. Zij stelden vast dat het "principael grote huys" vervallen en uitgebrand was en dat de muren grotendeels waren ingestort. Op de hoek van de buitensingel stond een vierkante toren, die ook was uitgebrand, terwijl een andere vierkante toren al was gerepareerd. Herstel van de toren zou, inclusief kap, gewelven en ramen, 110 guldens kosten. Verder stond op de "cingel daer de brug vant oude huys placht te leggen" een huisje waarvan de reparatie werd geschat op 54 guldens. De voorpoorte met de brug was reeds hersteld. Al met al, schatten de Utrechtse vaklieden, zou de totale reparatie van

het Proostenhuis zo'n 589 carolusguldens gaan kosten. Het is niet bekend, of het Huis ooit is gerestaureerd. Hiervoor is een aantal verklaringen mogelijk.

De kosten, verbonden aan de wederopbouw van het Huis, waren volgens de taxateurs uit 1580 bijna driemaal hoger dan door de heren Orgel en Gerrets was beraamd. Wellicht ontbrak het proost Bucho aan voldoende geld. Bovendien was, zoals hiervoor reeds is opgemerkt, het bezit van de ridderhofstedelijke grond van groter belang dan de bewoonbaarheid van de ridderhofstad zelf en had de proost het Huis niet per se nodig voor eigen gebruik. Ten slotte kunnen de gevolgen van de Reformatie en de Tachtigjarige Oorlog een rol hebben gespeeld bij het (niet?) herbouwen van het Huis.³⁵

Waarschijnlijk is Johan van Renesse van de Aa (1596 -1633) de laatste katholieke proost geweest.³⁶

In 1633 verkocht proost Johan Albert graaf van Solms-Braunfels het Huis en de Heerlijkheid te Mijdrecht aan Mr. Nicolaas van Berck, terwijl de graaf zelf proost bleef. Het Huis zou toen een bouwval zijn geweest. Bij deze verkoop stelde het kapittel de voorwaarde, dat het bezit van Huis (ruïne?) en Heerlijkheid erfelijk moest worden voor de nazaten van Nicolaas. Nicolaas moest een eed van trouw afleggen aan de proost. Vanaf deze tijd

waren de functies van proost en Heer gescheiden.

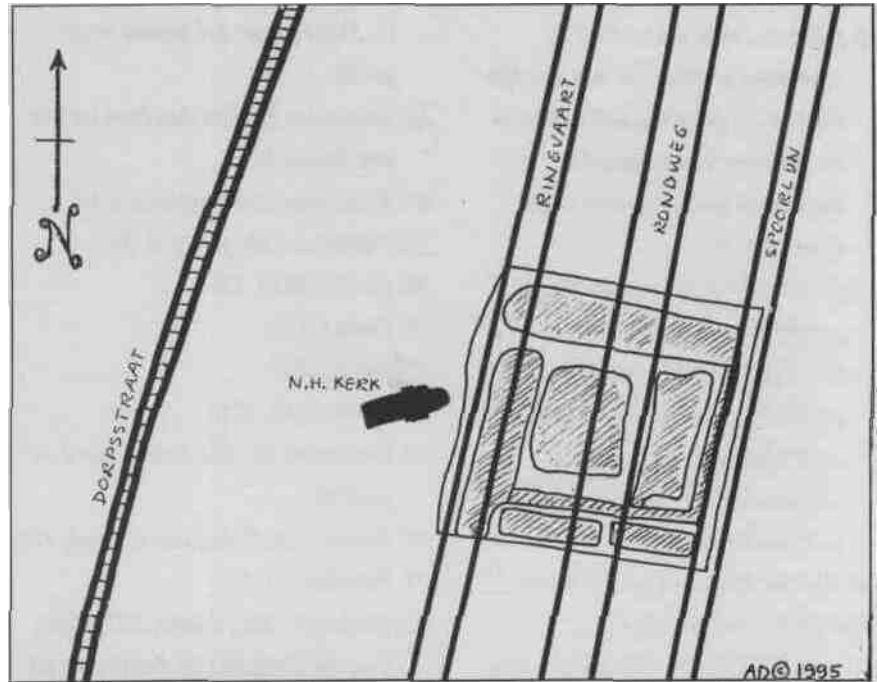
Tijdens de heerschappij van Nicolaas van Berck (1635 -1662) is er een tekening van het Proostenhuis gemaakt.³⁷ De tekening, waarvan de maker anoniem is, zou een reconstructie van het huis kunnen zijn, ofwel op basis van een oude tekening, ofwel op basis van ontwerpschetsen voor de restauratie van het Huis. Op de tekening staat "Het Huys te Mydrecht, besitter Jacob van Berck". Deze Jacob, zoon van Nicolaas, was echter Heer van Mijdrecht van 1662 tot 1680. Er kan derhalve getwijfeld worden aan de betrouwbaarheid van de tekening.³⁸

Isabella Utenbogaard was de eerste vrouw die het Proostenhuis beheerde. Dat deed zij in 1680, in opdracht van haar oom Jacob van Berck. De tweede en laatste Vrouwe van Mijdrecht was Francina van Reede (1691 - 1700).³⁹

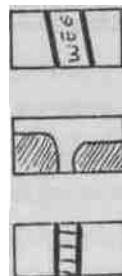
Toen Jonkheer Geerlagh Frederick van der Capellen Heer van Mijdrecht was (1729 -1755), zijn twee tekeningen van het Proostenhuis gemaakt. Ze zijn vrijwel identiek en geven beide een beeld van "Kasteel Mijdrecht, situatie in 1623" weer. Deze tekeningen verschillen radicaal van de anonieme tekening die rond 1650 is gemaakt. Hoe de makers, L.P. Serrurier en A. Rademaker, tot deze constructie zijn gekomen, is niet bekend.⁴⁰

Aan het einde van de jaren 1820, toe Maximiliaan Louis van Hangeest Baron d'Yvoy (1805 - 1831) Heer van Mijdrecht was, is er een kadaster gemaakt van de Polder Groot-Mijdrecht. Dat werd gedaan in het kader van het opnieuw droogleggen van de polder.⁴¹ Het grondgebied, waarop het Proostenhuis gestaan zou kunnen hebben, bestond toen uit weidegronden, akkerland en bos.

Op basis van het kadaster en van een plattegrond van het moderne Mijdrecht heb ik de volgende reconstructie van de ligging van het Proostenhuis gemaakt.

Reconstructie van de ligging van het Proostenhuis te Mijdrecht op basis van het kadaster (1827) en mm een plattegrond van het moderne Mijdrecht

Huidige situatie (weg, waterweg, spoorlijn)

Door water omgeven gebieden, die op het kadaster worden aangewezen als weidegrond, akkerland en bos. Op het centrale eilandje, onder de tegenwoordige Rondweg en ten oosten van de kerk, zou het Huis hebben kunnen liggen.

Dorpsstraat. Ligging sinds 1827 niet veranderd.

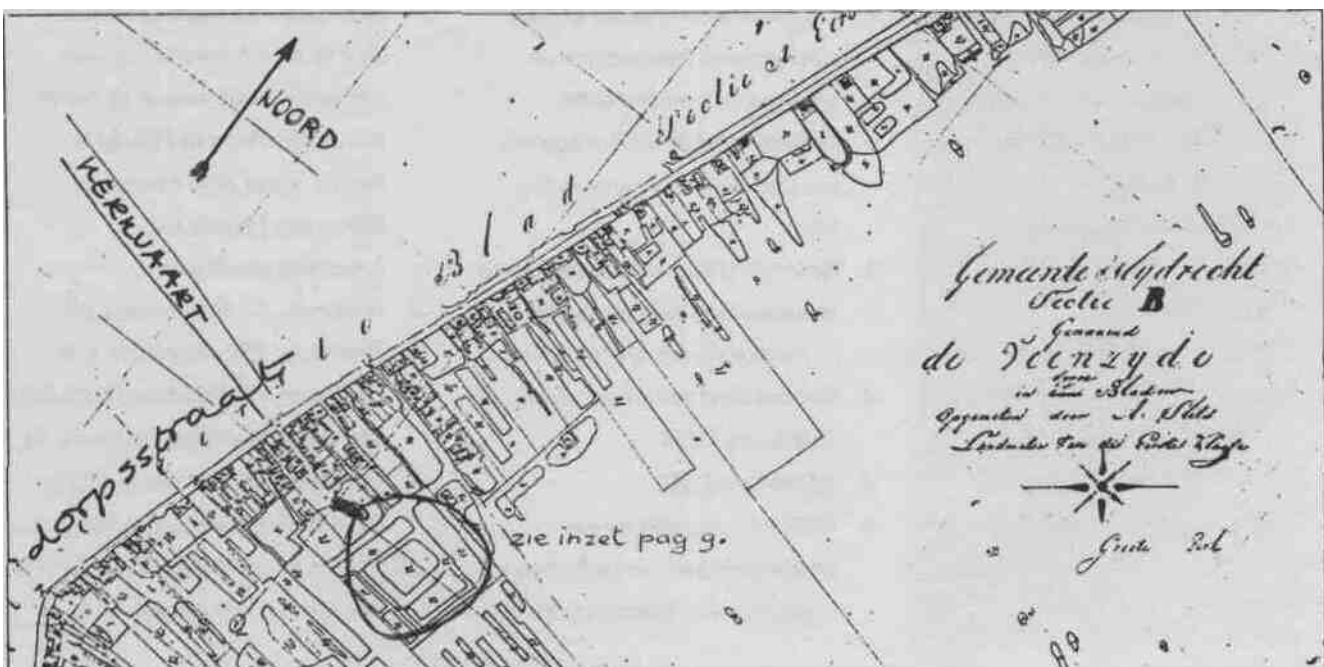
LIJST VAN GERAAD- PLEEGDE LITERATUUR

- * Bardet, J.D.M., *Kastelenboek provincie Utrecht* (Bussum 1975).
- * Bent, E.A.G. van den, en C.M.P.F. van den Broek, *Mijdrecht, meer dan veen alleen* (Mijdrecht 1985).
- * Clifford Kocq van Breugel, Jhr. Mr. Dr. J.H., *Kastelenboek provincie Utrecht* (Herzien en uitgebreid door J.D.M. Bardet) (Bussum 1966).
- * Doeleman, F., *De heerschappij van de proost van Sint Jan in de Middeleeuwen, 1085 - 1594* (Zutphen 1982).
- * Palmboom, E.N., *Het kapittel van Sint Jan te Utrecht* (Amsterdam 1992).
- * Wittert van Hoogland, Jhr. E.B.F.F., *Bijdrage tot de geschiedenis der Utrechtse ridderhofsteden en heerlijkheden 2 dln.* ('s-Gravenhage 1912).

NOTEN

1. Een ridderhofstad is een adellijk goed waarvan bezit één van de vereisten was om te worden toegelaten tot de ridderschap van een provincie, met name in het Sticht.
2. Nedersticht was in de middeleeuwen de aanduiding voor een gebied dat de huidige provincie Utrecht omvat.
3. Van den Bent en Van den Broek, 14; Palmboom I, 218.
4. Palmboom, 1233.
5. Kapittel = vergadering van kanunniken van een kathedrale of collegiale kerk. Voorzitter van het kapittel is de proost. Van 1383 tot 1595 werd de proost van het kapittel van St. Jan om politieke redenen door de paus benoemd - de paus probeerde op die manier de macht van de bisschop van Utrecht te breken. Vanaf 1595 namen de Staten van Utrecht het benoemingsrecht weer.
6. Doeleman, 53; Palmboom I, 45.
7. Doeleman, 186; Palmboom I, 45.
8. Doeleman, 42; Palmboom I, 73, 215; Van den Bent en Van den Broek, 15.
9. Doeleman, 54; Palmboom I, 217; Van den Bent en Van den Broek, 15.
10. Doeleman, 32; Palmboom I, 73; Van den Bent en Van den Broek, 15.

11. Baljuw = Ambtenaar, door de Landsheer of Heer van een Heerlijkheid (in dit geval de proost) met de rechtspraak in een bepaalde landstreek belast. Zie ook Doeleman, 101, 103.
12. Kastelein = slot voogd. In het geval van Mijdrecht legde deze een eed af aan kapittel, deken en proost. Hij zwoer, het kasteel met toebehoren te zullen bewaren en het niet te verlaten zonder toestemming. Zie ook Doeleman, 107.
13. Van den Bent en Van den Broek, 15.
14. Palmboom I, 213-217.
15. Palmboom I, 237; Van den Bent en Van den Broek, 17.
16. Doeleman, 55.
17. Rond 1150 "ontmoetten" Stichtse en Hollandse ontginners elkaar. Palmboom I, 218.
18. Palmboom I, 196-197.
19. Palmboom I, 73-217.
20. Palmboom I, 229.
21. Doeleman (93) en Van den Bent en Van den Broek (19) beweren dat de moederkerk in Wilnis stond en dat vandaaruit de dochterkerk in Mijdrecht werd gesticht; Palmboom (I, 234) beweert het tegenovergestelde.
22. Doeleman, 93; Van den Bent en Van den Broek, 19.
23. Doeleman, 33; Palmboom I, 37.
24. Wittert van Hoogland II, 511.
25. Bardet, XVIII, XIX.
26. Bardet, XIX.
27. Bardet, XXI.
28. Bardet, XIX, XXII.
29. Doeleman, 93, 104; Palmboom I, 47 noot 95.
30. Bardet, 175; Kocq van Breugel, 174
31. Palmboom I, 47.
32. Doeleman, 105; Bardet, XXI, XXIII; Van den Bent en Van den Broek, 23.
33. Doeleman, 106-107; Wittert van Hoogland II, 500.
- Als Gijsbert van de Aa de waarheid heeft gesproken met zijn opmerking, dat het Proostenhuis eerder een comfortabel landhuis was dan een versterkte burcht, rijst bij mij de vraag, in hoeverre het Huis in 1536 aan de eisen van de Staten van Utrecht voldeed. Hoe eerlijk is het plaatsen van het Proostenhuis op de lijst van ridderhofsteden verlopen? Hoe ver reikte de macht van een proost in zo'n situatie? Anderzijds kan het zo zijn dat misschien juist na de brand van 1527 een sterkere burcht is gebouwd om herhaling te voorkomen en voldeed het Huis toen wel aan de eisen.
34. Wittert van Hoogland II, 500.
35. Doeleman, 105-106; Kocq van Breugel, 174-175; Wittert van Hoogland II, 500-501. Adriaan van Duivenvoorde (of Duvenvoorde) was lid van een adellijke familie, die tijdens de opstand in de Nederlanden de anti-Spaanse kant koos.
36. Doeleman, 194.
37. Afgebeeld in Doeleman, 106.
38. Kocq van Breugel, 175; Wittert van Hoogland II, 502-504; Van den Bent en Van den Broek, 23.
39. Wittert van Hoogland II, 504-505.
40. Wittert van Hoogland II, 507. De tekening van L.P. Serrurier staat afgebeeld in Doeleman, 105.
41. Wittert van Hoogland II, 509; Rijksarchief Utrecht, Topografische Atlas.

Een momentopname van Demmerik 36 in Vinkeveen

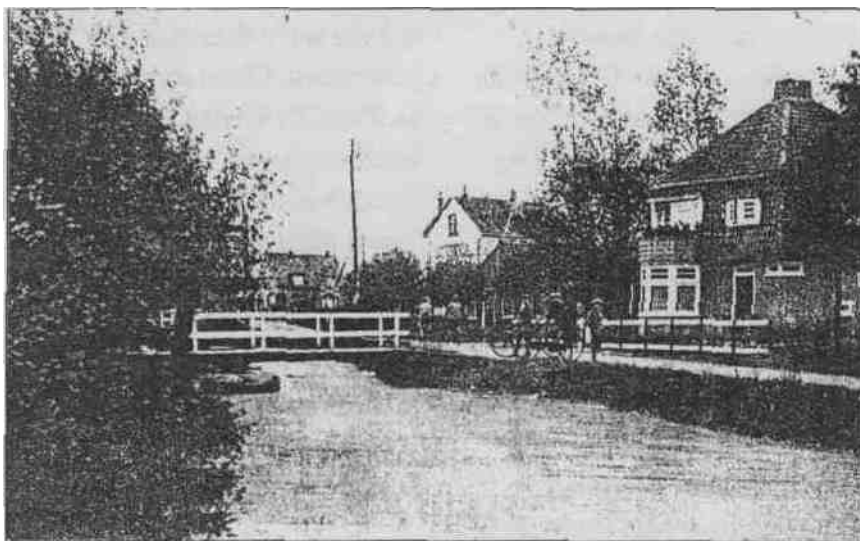
door J.M. Klijn

In De Proostkoerier van maart/juni 1994 geeft de heer PA van Golen in zijn artikel over heemkunde een beschrijving van het woonhuis op Demmerik 36 in Vinkeveen, dat kort na het verschijnen van het artikel werd afgebroken. Op basis van gegevens van een volkstelling van 1830 geeft hij ook een overzicht van de toenmalige bewoners van dit pand: "...Steven Kolenberg, van beroep arbeider, geboren in 1783, Aaltje Neuteboom, geboren in 1775, (waarschijnlijk) de vrouw van Steven Kolenberg. Gijsbert Kolenberg, geboren in 1793, zal dus wel een broer (neef) zijn van Steven Kolenberg, Maria Kolenberg, geboren in 1821, zal een dochter zijn van Steven Kolenberg en Aaltje Neuteboom. In dit huis staat ook ingeschreven Klaas Kok, geboren in 1809, dus 21 jaar. Deze Klaas Kok heeft als beroep achter zijn naam staan 'kledermaker". Waarschijnlijk mede door het feit dat er ogenschijnlijk twee families in het pand wonen, komt hij tot de conclusie dat het hier om twee gescheiden woningen onder één kap moet gaan. Geïnteresseerd vanwege mijn genealogisch onderzoek naar de familie Kolenberg, vroeg ik mij af of er niet iets van de onzekerheid die uit dit citaat spreekt, weg te nemen valt. Hieronder volgt een poging tot een reconstructie van de gezinssamenstelling.

Steven Kolenberg, geboren te Demmerik en gedoopt in de R.K.-kerk van Waveren op 16 augustus 1783, was inderdaad in dezelfde kerk op 8 mei 1810 getrouwd met Alida (Aaltje) Neuteboom. Aaltje was hiervoor echter getrouwd geweest met Hendricus (Hein) Kok. Uit hun huwelijk, gesloten te Waveren op 30 mei 1797, werden 5 kinderen geboren: Ariaantje (1797), Dirk (1799), Nicolaas (1801), Nicolaas (1805) en Nicolaas (1808). Over de overlijdensdatum van deze Hein Kok bestaat geen volledige zekerheid, omdat het begraafregister van de N.H.-kerk te Vinkeveen (waar ook de katholieke inwoners werden begraven)

zowel op 8 april 1808 als 17 maart 1809 een Hendrik Kok vermeldt. De laatste datum is echter waarschijnlijk omdat bij

de doop van zijn laatste zoon Nicolaas op 30 juli 1808 nog geen melding wordt gemaakt van het overlijden van de vader.

Het Demmerik met op de achtergrond het Station en rechts de woning bij de Vinkeveense groentenveiling.

Deze Nicolaas nu moet de kledermaker Klaas Kok zijn, die in 1830 woonde op Demmerik 36. Bij het verschil in het vermelde geboortjaar moet bedacht worden dat de vermelding van de geboortejaren tijdens volkstellingen en in bevolkingsregisters vaak niet geheel betrouwbaar is; veel mensen wisten in die tijd immers hun juiste leeftijd niet. Op 2 juli 1853 doet Klaas, oud 44 jaren, van beroep kleermaker, aangifte van het overlijden van zijn moeder Alida Neuteboom, oud 76 jaar, geboren te Bodegraven, dochter van Klaas Neuteboom en Sijtje Vreeswijk, laatst weduwe van Steven Kolenberg. Steven was reeds op 62 jarige leeftijd overleden op 19 juni 1846.

Uit het huwelijk van Steven en Aaltje werden zeven kinderen geboren: Maria (1810), Maria (1811), Maria (1816), Sijtje en Hendrik (1815), Maria (1817) en Hendrik (1822). Al deze kinderen stierven zeer jong, de meeste tijdens hun eerste levensjaar, zodat geen van deze kinderen de Maria Kolenberg kan zijn, die in 1830 op negenjarige leeftijd op Demmerik 36 woonde. Hiertoe blijkt echter een andere bewoner, nl. Gijsbert Kolenberg een aanknopingspunt te bieden.

Steven had wel tenminste één broer in Vinkeveen wonen, Nicolaas (Klaas) Kolenberg, veehouder en tevens wonende te Demmerik. Hij was getrouwd met Neeltje Neuteboom, een

zuster van Aaltje. De vijf jaar jongere Klaas overleed al op 32 jarige leeftijd in 1819. De genoemde Gijsbert was echter niet, zoals het citaat vermeldt, een broer of neef van Steven, maar een achterneef. In 1830 was Gijsbert reeds twee maal getrouwd geweest. Op 20 aug 1816 trouwde hij in Vinkeveen met Anna Kok. Zij kregen drie kinderen: Johannes (1817), Jan (1818) en Maria (1820). Anna overleed in 1821 en in datzelfde jaar hertrouwde Gijsbert met Antje de Rhee. Zij kregen samen twee kinderen: Anna (1822) en Hendrikus (1825). Zijn tweede vrouw overleed in 1828. Waarschijnlijk was Cijsbert in 1830 nog niet opnieuw getrouwd met zijn derde vrouw Geertruida Vermey en was Maria het enige kind uit zijn beide voorgaande huwelijken dat nog in leven was.

Deze gegevens schetsen een aardig beeld van de bewoners van

Demmerik 36 ten tijde van de volkstelling van 1830, maar zoals gebruikelijk met genealogie roept één antwoord vaak vele nieuwe vragen op. Zo rest mij nog de vraag: Wat bracht Steven en Gijsbert samen in één huis? Was dit hun eigen familierelatie (achterneven) of bestond er soms ook een familierelatie tussen Hendrik Kok, de eerste echtgenoot van Aaltje Neuteboom, en Anna Kok, de eerste vrouw van Gijsbert? Verder vond ik nog een overlijdensakte van Gerritje Kolenberg, onecht kind, overleden Vinkeveen 20 november 1823 op een leeftijd van 5 weken. De moeder was Adriaantje Kok (waarschijnlijk de dochter van Aaltje), de aangever Steven Kolenberg, een buur. Waarom draagt het kind de naam Kolenberg en waarom wordt Steven vermeld als buur, terwijl hij kennelijk de stiefvader van Adriaantje is?

De evacués in De Ronde Venen in het laatste oorlogsjaar

door Fred de Wit

In de Proostkoerier van december 1994 3-4 stond een artikel van Marian Sterenborg over de vluchtelingen die in de hongerwinter van 1944 naar Wilnis waren geëvacueerd. Toevallig kwam ik er achter dat in de loop van 1995 een boek zal worden uitgegeven waarin de lotgevallen van de evacuées uit Noord-Limburg zijn beschreven. Ik heb toen contact gezocht met de schrijver en deze zegde toe mij een exemplaar toe te sturen. Zodra ik dit boek heb ontvangen, kom ik hierop terug.

Limiddels blijkt dat ook in de archieven van de voormalige gemeenten Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen nog het een en ander over de opvang van de geëvacueerden aanwezig is, zodat wij ons een beeld kunnen vormen van de gebeurtenissen die zich toen in De Ronde Venen hebben afgespeeld. In de boeken welke zijn verschenen bij het 900-jarig bestaan van Mijdrecht en Wilnis, is dit onderwerp onderbelicht gebleven en bij mijn weten is er verder ook nooit een uitvoerige publikatie over geweest. Voor mij een reden om hier, vijftig jaar na de oorlog, even bij stil te staan. Door de watersnood, die wij onlangs hebben ervaren en waarbij meer dan honderdduizend mensen van huis en haard werden verdreven, zijn bij velen herinneringen opgekomen van de evacuatie welke zij vijftig jaar eerder hebben beleefd. Hoe anders was het toen! Bijna niemand kon van een auto gebruik maken. In veel gezinnen waren onderduikers aanwezig. Zij moesten ook evacueren, maar dit moest dan wel onopvallend

gebeuren. Bij een boeregezin aan de Oosterlandweg in Mijdrecht, dat bestond uit vader, moeder, vijf zoons, drie dochters en een knecht, werden tien evacués ondergebracht, waaronder een onderduiker en een Russische deserteur. De onderduikers hadden vaak geen bonkaarten zodat dit een extra belasting was voor degenen die de evacués kregen toegewezen.

DE EERSTE EVACUÉS

De eerste evacués welke in juni en juli 1944 vanaf de Zuidhollandse eilanden kwamen en naar Mijdrecht gingen, konden nog van de trein gebruik maken, maar liepen het risico onderweg door de geallieerde vliegtuigen beschoten te worden. Zij werden opgevangen op het station te Mijdrecht, waarna zij doorverwezen werden naar het Nutsgebouw in de Dorpsstraat, waar zij iets te eten en te drinken kregen. Hier moesten zij worden opgehaald door de mensen waarbij zij zouden worden ingekwartierd. Over het algemeen is de opvang

van de geëvacueerden in De Ronde Venen goed verlopen, hoewel het om grote aantallen ging. In Mijdrecht waren het er ongeveer vijfhonderd, in Wilnis ruim driehonderd en Vinkeveen werd eerst voor zevenhonderd en later voor elfhonderdvijftig personen belast, hoewel dit aantal nooit werd gehaald. Zelfs niet toen ook nog de bewoners van het Utrechtse Rhenen hun woningen moesten verlaten. Voor Vinkeveen had men dit aantal in gedachte omdat de gemeente over een voor die tijd groot aantal zomerhuisjes aan de plassen beschikte waarin complete gezinnen konden worden ondergebracht. Bovendien wilde men in de jeugdherberg en in hotel Buitenlust evacués onderbrengen. De autoriteiten hadden de opvang van vluchtelingen vrij goed voorbereid. Reeds voor de inval van de Duitsers waren hiervoor plannen ontwikkeld. Deze bleken tijdens de meidagen van 1940 slechts ten dele nodig. Anders werd het toen de geallieerden steeds sterker werden en

een landing op het vasteland van Europa dreigender werd. In een circulaire, gedateerd 25 juni 1943, werden aan de burgemeesters de nodige richtlijnen doorgegeven. De leiding berustte bij de commissaris Afvoer Burgerbevolking in de provincie Utrecht. Deze deelde de Vinkeveense burgemeester op 17 februari 1944 mede dat op korte termijn belangrijke gebieden van de Zuidhollandse eilanden moesten worden ontruimd. Het ging hier om ruim 50.000 zielen die voorlopig naar Rotterdam zouden worden vervoerd, maar later zouden worden ondergebracht in het zuidelijke en westelijke gedeelte van de provincie Utrecht. Het ging om merendeels boerengezinnen waarvan Vinkeveen ook een deel zou moeten huisvesten.

DE VORDERING VAN WOONRUIMTE

De burgemeesters van de gemeenten kregen opdracht om te inventariseren hoeveel kamers er voor evacués bij de burgerbevolking en bij de boeren beschikbaar waren. Hoe deed men dit? Wel, heel eenvoudig! Brandstoffen waren toen ook gedistribueerd en om voor kolen in aanmerking te komen had men in 1940 op moeten geven over hoeveel kamers men beschikte. Deze gegevens waren dus bij de distributiedienst bekend en deze dienst diende die gegevens beschikbaar te stellen aan de gemeente. Bij het gemeentelijk bevolkingsregister wist men

hoeveel personen er in een woning woonden. Door die gegevens met elkaar te combineren werd bepaald hoeveel evacués er in een woning konden worden ondergebracht. Naar aanleiding van die beschikbare ruimte waren de evacués, waaronder zich vaak complete gezinnen bevonden, toegewezen. Zo ontving een Mijdrechtse weduwe een brief van de toenmalige N.S.B.-burgemeester, waarin deze op 3 augustus 1944 schreef: "Ter bevestiging van de mondelinge mededeling van hedenochtend deel ik u mede, dat in uw woning zal worden ondergebracht een geëvacueerd gezin, bestaande uit man, vrouw en 8 kinderen, resp. oud 14,13,12, 11,10,8,6, en 2 jaar. Het gezin behoort tot de R.K. Kerk. Ten behoeve van dit gezin dient u de kamer tegenover de deur in te richten, terwijl de zolder als slaapvertrek dienst kan doen. Het is vanzelfsprekend, dat dit moeilijkheden met zich medebrengt. Deze zijn er echter om overwonnen te worden. U gelieve te bedenken dat deze mensen van huis en haard verdreven zijn en noodzakelijk ondergebracht moeten worden. Ik houd mij er van overtuigd dat U van Uw kant al het mogelijke zult doen om deze mensen te helpen. U ontvangt nader bericht van het tijdstip van aankomst." Zelf hoefde de burgemeester geen evacués op te nemen, want N.S.B.-ers waren hiervan vrijgesteld. In eerste instantie betrof het, in de zomer van 1944, geëvacueerden van de Zuidhol-

landse eilanden en Zeeland, waaronder plaatsen als Numansdorp, Nieuwe Tonge, Zuid-Beijerland, Goudswaard en Hellevoetsluis. Deze mensen moesten vluchten omdat de Duitsers, bang geworden door de geallieerde doorbraak in Normandië, de daar gelegen polders onder water hadden gezet teneinde de geallieerde opmars te bemoeilijken en eventuele luchtlandingen tegen te gaan. In juni en juli werden in Mijdrecht ook nog mensen uit Harderwijk, Borne en Helledoorn ondergebracht. De reden waarom dit gebeurd is blijft onduidelijk. Veel van de geëvacueerden uit Zuid-Holland en Zeeland zijn na enige weken weer vertrokken, omdat zij in de directe omgeving van hun woonplaatsen bij familie of vrienden onderdak konden vinden. Soms kon een evacuë ingeschakeld worden bij diverse werkzaamheden. Boeren werkten mee op de boerderij waar zij waren ondergebracht. Bij de burgerbevolking ging dat minder, alhoewel bij een schoenmaker in Wilnis eveneens een schoenmaker kwam, zodat de man zijn vak kon blijven uitoefenen. Dit was wel nodig omdat er geen nieuwe schoenen meer te krijgen waren en de oude verzoold moesten worden. Tot ook dat niet meer ging, omdat de schoenmakers geen zooller meer hadden. De burgemeester van Mijdrecht schreef daarom op 24 november 1944 een brandbrief naar het Rijksbureau voor Huiden en Leder te Amsterdam

voor een extra toewijzing van zoöleer voor de toenmalige schoenmakers Roos, Koster, Van de Ruit, Kerkhoff en Schoe.

TEGENWERKING VAN DE BURGERBEVOLKING

Natuurlijk probeerden er mensen onder de huisvesting uit te komen, soms terecht, soms ook onterecht. Zo schreef de Mijdrechtse arts dokter V.d. Berg een attest waarin hij inkwartiering van evacués bij een eenentachtigjarige weduwe, wegens haar gezondheidstoestand, onverantwoord achtte. Aan een andere weigeraar wees de Mijdrechtse betrokkenen op de verplichting als kwartiergever de evacués op te vangen door voor huisvesting en voeding te zorgen. Gezien de omstandigheden werd hiervoor door de gemeente een gevarieerde vergoeding gegeven. Als de geëvacueerden eigen inkomsten hadden, werd niets uitbetaald. Kost en inwoning moesten maar onderling geregeld worden! Soms ging het tussen de evacués en het gastgezin helemaal mis, zoals blijkt uit een brief aan de Mijdrechtse burgemeester. De Mijdrechtenaar schreef: "Zou u zo goed willen zijn en er zo spoedig mogelijk werk van te maken en u zelf even naar Den Haag te schrijven daar ze niet zonder ongedierte zitten en in het vooral.....(hier werd een naam genoemd), daar zit helemaal een lugje aan, daar wij geen ziekte op ons lijf willen halen. In de hoop dat ze zo gauw mogelijk hier van daan gaan. Hoogachtend."

Soms werd de gemeente door de provincie al gewaarschuwd dat er een "onfris gezin met luis" in aantocht was en men adviseerde dan dit gezin in een zomerhuisje te plaatsen. Wanneer er klachten kwamen over a-sociaal gedrag, werd een controlerend geneesheer ingeschakeld. Indien er gegronde redenen waren, moest voor deze mensen een verblijf worden ingericht. De commissaris Afvoer Burgerbevolking deelde de burgemeesters in een circulaire van 28 oktober 1944 mede dat "deze a-sociale elementen" naar een in te richten kamp zullen worden afgevoerd. Over het algemeen waren de ambtenaren, die met de inkwartiering waren belast, goedwillend en vaderlandslievend. Zij moesten vaak oproeien tegen de N.S.B.-burgemeester van Mijdrecht en Wilnis en de zwakke Vinkeveense burgemeester, die zich in die periode ziek meldde en later door een N.S.B.-er vervangen werd.

DE LIMBURGSE EVACUÉS

In het najaar van 1944 moest het noorden van Limburg worden geëvacueerd en kwamen er honderden mensen na een dagenlange tocht in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen aan. Zij hadden het oorlogsgeweld al aan den lijve ondervonden en kwamen vaak totaal berooid hier aan. Praktisch al hun bezittingen hadden zij moeten achterlaten. Na hun vertrek roofden de Duitsers de huizen leeg en werden de bezittingen van de evacués als "Liebesgaben aus

Holland" naar het Ruhrgebied gebracht, waar de Duitse bevolking door de geallieerde bombardementen alles was kwijtgeraakt. Toen de Duitsers in maart 1945 uit Noord-Limburg verdreven waren, werd het weinige wat nog overgebleven was later ook nog door sommige Amerikaanse militairen en leden van het Militair Gezag ten eigen bate aangewend. De terugkeer voor deze mensen in de zomer van 1945 naar hun haardsteden was dan ook in en in triest. In het najaar van 1944 gingen ook de Duitsers en de N.S.B.-ers zich met de gang van zaken bemoeien. Van de Rijkscommissaris kwam een door de Beauftragte Muller-Reinert ondertekende circulaire, waarin stond dat woningen van Rijksduitsers niet gevorderd mochten worden. Ook van N.S.B.-ers mocht dit niet gebeuren, ondanks het feit dat er diverse woningen leeg stonden omdat na Dolle Dinsdag velen van hen het hazepad richting Duitsland hadden gekozen uit angst voor de geallieerden en wraak van de bevolking. De Vinkeveense burgemeester werd medegedeeld dat een N.S.B.-er uit Vinkeveen door de partij was aangesteld om speciaal de verzorging en inkwartiering op zich te nemen van de leden van de N.S.B. De man zal niet veel te doen hebben gehad! Voor het vervoer van de evacués binnen de gemeente had de burgemeester de bevoegdheid om paarden, karren en andere vervoermiddelen te vorderen. Een Mijdrechtse vervoerder deed het voorkomen,

alsof hij over geen paard meer beschikte, maar de burgemeester schreef hem een brief dat hem het tegendeel bekend was en dat hij tot vordering overging. Toen het westen van Nederland op 5 mei 1945 werd bevrijd, werd een begin gemaakt met de terugkeer van de evacués. Na vele maanden van behelpen

keerden de ontheemden terug naar de streken waar zij tot hun evacuatie hadden geleefd en gewerkt, maar... het was geen vreugdevolle terugkeer. Zij vonden hun huizen kapot en hun bezittingen waren geroofd. Zij konden weer helemaal opnieuw beginnen. Het zou nog

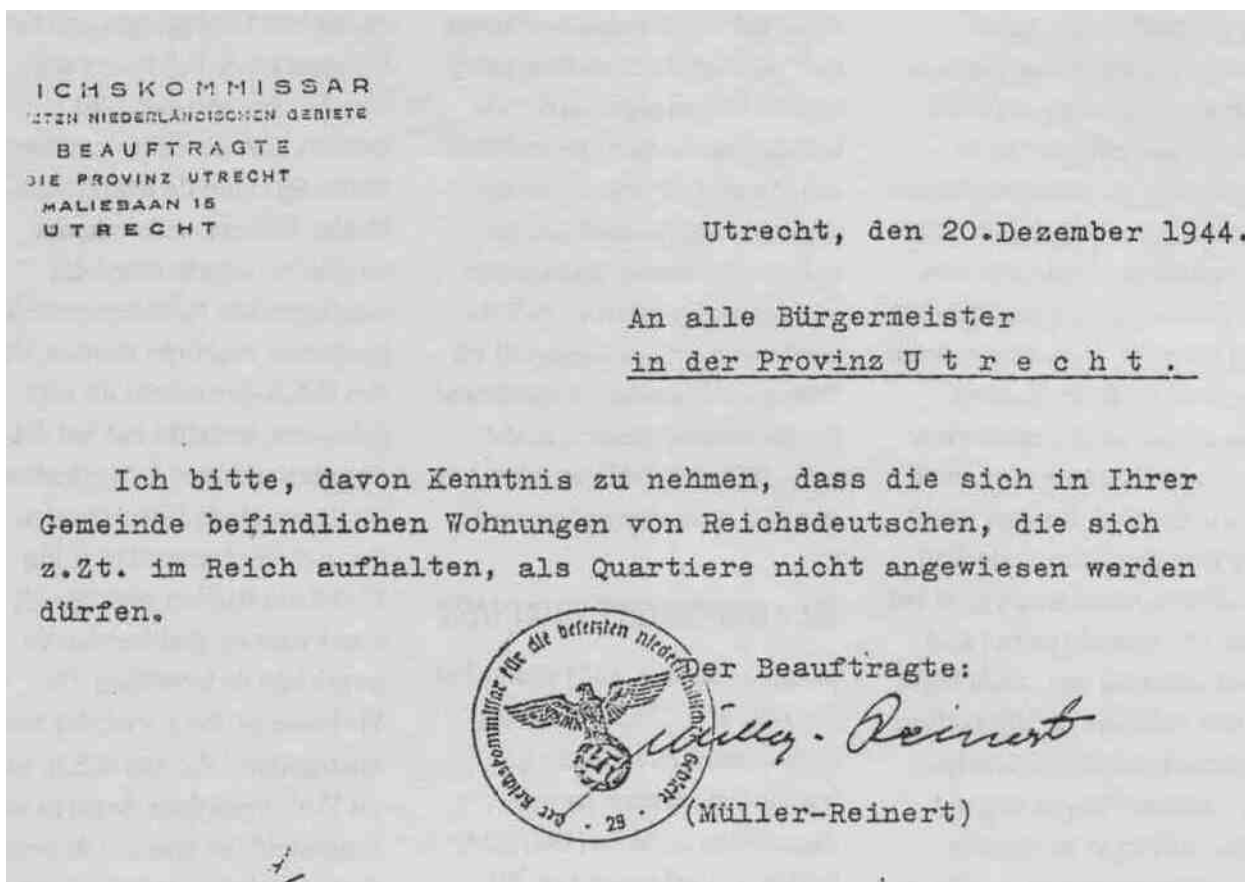
jaren duren voordat voor hen de ellende van de oorlog voorbij was!

Geraadpleegde archieven:

Archief van de gemeente Mijdrecht.

Archief van de gemeente Vinkeveen en

Waverveen.

Tentoonstelling De Ronde Venen door de eeuwen heen

door Peter van Golen, Vinkeveen

in het gemeentehuis van De Ronde Venen is van 6 februari 1995 tot en met 10 maart 1995 een tentoonstelling gehouden onder de naam "De Ronde Venen door de eeuwen heen".

De tentoonstelling is gehouden ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Historische Vereniging De Proosdijlanden. De tentoonstelling is het resultaat van de goede samenwerking tussen de gemeente en de Historische Vereniging. Medewerkers van de gemeente en leden van de Historische Vereniging organiseerden en bouwden samen de tentoonstelling op. De tentoonstelling vertelt het verhaal van het ontstaan van de Ronde Venen als geografisch gebied, vanaf ca. 10.000 jaar geleden tot heden.

Hoe het gebied

- 10.000 jaar geleden van water tot land werd.
- in 1085 historisch een plaats en een naam kreeg.
- vanaf ca. 1600 langzaam van land tot water werd door de verven!ng.
- in ca. 1800 weer werd droog gemalen tot land.
- Vinkeveen-Veldzijde door vervening weer tot water werd getransformeerd.

Voor hen die niet in staat waren een bezoek aan de tentoonstelling te brengen hebben we een uittreksel gemaakt van de ondertiteling op de tentoonstellings-borden.

10.000 JAAR GELEDEN WATER WORDT LAND.

Zo'n 10.000 jaar geleden lag de kustlijn tegen Loosdrecht aan. Na de laatste ijstijd vormde zich ver voor deze kustlijn een lang-gerekte duinenrij. Een groot gebied werd afgesloten van de zee. De Rijn, de Vecht, de Maas en de Schelde voerden met het zoete water zand, grind en klei mee, dat achter de duinen bezonk. In dit zoete water, dat nog regelmatig werd overspoeld door de zee, ontstond plantengroei. Plantengroei die vervalt tot humus, waarop opnieuw plantengroei ontstaat. Enzovoorts door de eeuwen heen.

De verlanding nam een aanvang. In de loop van de eeuwen vormden zich veenmoerassen, die uiteindelijk het gehele gebied in het westen en noordwesten van Nederland omvatten.

In deze onherbergzame gebieden vestigden zich vissers en jagers en mogelijk ook al de eerste boer op de wat hoger gelegen gebieden.

HISTORISCHE GEBORTE IN 1085. DE OORKONDE.

De oorkonde van 1085 regelt de ruil van eigendommen tussen Bisschop Koenraad, bisschop van Utrecht, en Proost Anselmus, proost van het kapittel van de kerk van St. Jan te Utrecht. Door de ruil komen De Proosdij-

landen in het bezit van het Kapittel van Sint Jan. Omstreeks die tijd was Nederland een onderdeel van het Duitse Rijk. Vandaar dat in de oorkonde de Duitse Keizer Hendrik IV wordt genoemd. De oorkonde is in feite het geboortebericht van De Proosdijlanden. Tot de Proosdijlanden behoorden o.a. Kudelstaart, De Kwakel, Uithoorn, Mijdrecht en Wilnis. Waverveen behoorde niet tot de Proosdij, maar was onderhorig aan de graven van Holland. De Proosdijlanden werden door de Proost geregeerd vanuit Utrecht. Het Proostenhuis in Mijdrecht

deed alleen dienst als een regeeringsgebouw, waar de plaatselijke administratieve en juridische zaken werden afgedaan.

De stad Utrecht met zijn vele kerken en kloosters was het geestelijke en bestuurlijke centrum. De verwoesting door de watergeuzen in 1572 was voor het dorp Mijdrecht een ramp. Maar veel minder voor de proosten, die hoog en droog in Utrecht verbleven.

STRIJD TEGEN DE FRANSSEN EN TEGEN HET WATER.

De oorlog met Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen in 1672 was de oorzaak voor de inwoners van de Ronde Venen voor zware tijden. In het bijzonder voor het dorp Waverveen.

De Franse troepen hebben het dorp Waverveen geplunderd en in brand gestoken. Ongeveer 50 inwoners werden vermoord.

Dominee Selijns, predikant in Waverveen in 1672, heeft in het ledenboek van de Hervormde Gemeente een ooggetuigenverslag opgenomen van de verschrikkelijke manier waarop de Fransen het dorp Waverveen hebben gestraft, omdat zij weigerden hooi en turf te leveren voor de Franse troepen in Utrecht. De schrijver L. Penning heeft in het boek "Noodweer" dit verslag verwerkt tot een geromantiseerd verhaal. De pas in functie gekomen Stadhouder Willem III had de Hollandse Waterlinie in werking gesteld om de doortocht van de Fransen naar Holland te beletten.

Het gehele gebied van de Ronde Venen kwam daardoor onder water te staan.

De bestuurlijke situatie werd nog verergerd doordat Stad en Staten van Utrecht gemene zaken maakten met de Fransen.

Zij werden afvallig van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Dit staat bekend als "Het verraad van Utrecht".

De gevolgen voor de landbouw en veeteelt waren zo desastreus, dat ingrijpende waterstaatkundige maatregelen nodig waren om het gebied te behouden.

In 1674 kwam er overeenstemming tussen Holland en Utrecht over de waterhuishouding binnen het gebied. In het accord werd besloten het Hoogheemraadschap de Rondeveense Polder te stichten.

Voor Vinkeveen-Veldzijde betekende dit dat halverwege Vinkeveen en Abcoude, in het gebied dat Groenland heette, de Groenlandse wetering werd gegraven, waarlangs de Groenlandse kaden zijn ontstaan.

De dorpen Waverveen, Vinkeveen, Mijdrecht en Wilnis, waarin de kerken centraal stonden, verkregen hierdoor een gezamenlijke waterhuishouding.

DE GERECHTEN - DE REPUBLIEK

Tot aan 1798 waren er in het gebied van de huidige gemeente De Ronde Venen negen gerechten. De schout en schepenen hielden zitting in rechthuizen en oefenden de lage rechtspraak uit.

Naast de rechtspraak hadden de gerechten een bestuurlijke taak. In Mijdrecht en Wilnis/Westveen oefende de Proost van Sint Jan de hoge rechtspraak uit.

In Oudhuizen bezat de bisschop van Utrecht hoge rechtspraak.

In Vinkeveen en Demmerik had de heer van Abcoude het voor het zeggen.

Het Kapittel van Sinte Marie bezat de heerlijkheden Waverveen, Waveren, Botshol en Ruige Wilnis.

De Bataafse Revolutie van 1795 bracht radicale veranderingen.

De burgerij was het zat om vrijwel geen invloed te kunnen uitoefenen op de bestuurders. Alle ambachten, die toebehoorden aan Kapittels of andere geestelijke instellingen, werden vrij verklaard. Met de leuze "vrijheid, gelijkheid en broederschap" werden schepenen en andere gezagsdragers door het volk afgezet. Men danste om de vrijheidsboom.

LAND WORDT WATER DOOR DE VEENDERIJ.

Door menselijk handelen was het gebied van De Ronde Venen drooggelegd.

Het was al lang bekend dat gedroogd veen een goede brandstof was.

De druk op de turfwinning in het gebied nam in de 18e eeuw zodanig toe, dat grote oppervlakten land veranderden in water.

Waverveen werd geconfronteerd met de harde werkelijkheid van de verving.

In het begin van de 19e eeuw was

Waverveen een vrij armoedig dorpje geworden, gelegen aan een dijk, omringd door geweldige plassen.

De vervening leidde aan het einde van de 18e eeuw tot het ontstaan van uitgebreide watergebieden. Vruchtbare grond veranderde in nutteloos water, waarover nauwelijks belastingen te heffen waren.

WATER WORDT LAND DOOR DE DROOGMAKERIJ.

Rond 1780 kwamen er voorbereidingen op gang om te komen tot droogmaking van de plassen.

In 1790 werd begonnen met de Eerste Bedijking. Men had besloten de Eerste Bedijking droog te malen met een voor die tijd revolutionaire stoommachine.

Het stoomgemaal werd een kostbare mislukking. De machine vertoonde veel gebreken en vloog in 1818 in brand. Na veel moeilijkheden werd de polder met windkracht drooggemalen. Deze droogmakerij werd in 1852 voltooid.

De droogmaking van de veel kleinere Tweede Bedijking ging voorspoediger.

Het in 1852 aangevangen project was al in 1856 voltooid. De droogmaking geschiedde door middel van een stoomgemaal aan de Mennonietenwetering.

De Derde Bedijking werd zonder veel tegenslag drooggemalen.

Met behulp van twee vjzelmolens op de Amstel en van een

stoomgemaal was de droogmaking in 1864 gereed. Sinds 1854 waren er plannen om het gebied tussen de dorpen Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en Waverveen droog te malen. Het door J.G. de Voogt, burgemeester van Mijdrecht en Wilnis, en K. van Wieringen Hzn. opgestelde plan, "Groot-Mijdrecht", is ook uitgevoerd.

In 1872 werd begonnen met de werkzaamheden. Men bouwde het stoomgemaal "De Voogt" aan de Waver, dat Groot-Mijdrecht met veel moeilijkheden in 1879 heeft drooggemalen.

ONTWIKKELINGEN NAAR EEN INDUSTRIËLE SAMENLEVING.

"Wandelstokken dorp".

Nadat in Mijdrecht rond 1800 de droogmakerijen begonnen, trokken de veenarbeiders en de veenbazen naar Wilnis en Vinkeveen. In Mijdrecht nemen landbouw- en veeteeltbedrijven de economie over.

De scheepswerf Stoffberg, opgericht in 1793, bouwt eerst de traditionele houten schepen, later volgen schepen van ijzer.

In 1826 vestigde Pieter Doesburg zich in Mijdrecht op de hoek van de Kerkstraat en de Dorpsstraat. Hij begon als banketbakker en wist zijn bedrijf uit te breiden tot een koekfabriek. Meer dan honderd jaar zorgde de koekfabriek voor veel werkgelegenheid in Mijdrecht.

Er kwam een sigarenfabriek van de fa. J. Pieneman, "Het Wapen

van Amsterdam".

Fa. C. Verweij & Zonen, vestigde in Mijdrecht een Stoom-Timmerfabriek.

De veranderde werkomstandigheden waren oorzaak voor een gevoel van "status", boven het veen verheven: "wandelstokkendorp".

ONTWIKKELINGEN VAN VEENBEDRIJF NAAR LANDBOUW.

Tot voor enkele tientallen jaren, waren de weilanden in de Ronde Venen door de lage ligging niet berijdbaar.

Alle transporten op de boerenbedrijven gebeurden daarom over het water.

De koeien werden met de vaarboek verkampt. Evenals het vervoer van hooi en mest.

In de zomer ging men met de boot naar het land om te melken. In een boerendorp, zoals Wilnis, was de bedrijvigheid grotendeels op de agrarische sector afgestemd.

In het begin van de twintigste eeuw nam de veenderij nog een grote plaats in. Door de drooglegging van Wilnis-Veldzijde, kwam daar verandering in.

De scheepmakerijen verdwenen, maar de klompenmakers hielden het nog tot ver na de oorlog vol. De ondernemingsgeest was echter groot.

Er kwam een melkfabriek en een eierveiling. De verveners van weleer werden aannemers.

Turfmakers werden bouwvakkers en heiers.

ONTWIKKELINGEN VAN LANDBOUW NAAR VEENBEDRIJF.

Tot ca. 1800 werd in Vinkeveen alleen aan de Veenzijde, richting Mijdrecht Wilnis, turven gemaakt.

Na 1830 zijn de turfwinplaatsen in Mijdrecht en Waverveen leeg geveend.

De veenbazen beginnen land aan te kopen in Vinkeveen-Veldzijde, om hun bedrijf voort te zetten.

Land wordt water. Van landbouw naarveenbedrijf.

De toename van de economische bedrijvigheid levert niet voor iedereen welvaart op. Dit is te zien in de leefomstandigheden. De arbeiderswoningen waren klein en dicht bevolkt.

Vanaf 1895 nemen de baggermachines het zware werk van het baggeren met de beugel over.

Het zware werk voor de veenarbeider blijft wel handwerk.

Veenstrappen, om scheuren te voorkomen.

De munt (maat) nemen.

De klauw erover halen.

Het doorsteken van het veen.

Het opbreken van de turven.

Het produkt: droge, harde, Vinkeveense turf.

In september stonden turfhopen of steupels op de legakkers.

HET GAAT TE LANGEN LESTE, WELLICHT GEDRIEËN NOG HET BESTE.

10.000 jaar geleden ontstaat een gebied door rivieren omsloten.

Een eenheid.

In 1085 wordt het gebied door politiek ingrijpen van de graven van Holland en de bisschop van Utrecht opgedeeld in invloedssferen.

Waverveen wordt Holland en komt onder de heren van Amstel (Amsterdam).

Mijdrecht en daaromtrent komt onder het kapittel van Sint Jan (Utrecht).

Achterbos komt onder het kapittel van Sint Pieter.

Vinkeveen en Demmerik zijn ook in de invloedssfeer van de bisschop van Utrecht.

Het heeft tot 1989 geduurd voor het geografische gebied ook bestuurlijk weer een eenheid is gaan vormen.

Elke gemeente had een eigen heraldiek wapen.

Mijdrecht met het Agnus Dei, dat ons aankijkt beurtelings over de rechter en de linker schouder.

Wilnis met het Ruige Willisse varken en de slang.

Vinkeveen met de vink en de turven. Op hetzelfde wapen is een gedeelte gereserveerd voor Waverveen.

De twee kruisen herinneren nog aan de betrekkingen van Waverveen met Amsterdam.

Een nieuw wapen met kroon is de bekroning van de bestuurlijke eenheid van de gemeente De Ronde Venen. In dit wapen zijn opgenomen de oude symbolen, waar de inwoners hun identiteit nog in kunnen herkennen.

De tentoonstellingsborden stonden opgesteld rondom een prachtige roeiboot, oud-Vinkeveens model, welke ons ter beschikking was gesteld door het lid van de vereniging Gert Kroese te Vinkeveen. De roeiboot was gevuld met turf, mooi gevlakt (gestapeld) door Krijn Kroon, oud veenarbeider te Vinkeveen. Op deze wijze hebben we vorm gegeven aan de titel van de tentoonstelling. De Ronde Venen - rond het veen.

Speurtochten naar de dialect(en) in De Ronde Venen

door Bert van der Zouw

Wat las ik nou toch in de krant?

Menig lezer van De Proostkoerier zal zich dat de laatste maanden hebben afgevraagd: "Wat las ik nou toch in de krant?"

Vette koppen in bekende regionale bladen, zoals: "Kameriker begint speurtocht dialect" (Utr. Nieuwsblad, 1-9-'94) en "Dialectenonderzoek gaat door" (Rijn en Gouwe, 18-1-'95), waar in een klein zij-artikeltje ook nog wordt vermeld dat de Ronde Venen een "Smeltkroes van dialecten" vormen. Het zal allemaal wel, zult u daarop gereageerd hebben, ik weet van niets. Om daarin verandering te brengen, schreven we dit artikel. Even bijpraten dus... En tegelijk die kranteberichten wat nuanceren, want in zijn of haar enthousiasme gaat een journalist wel eens wat over de schreef.

HOE HET ALLEMAAL BEGON

Op een hete dag in juli kreeg de schrijver van dit stukje, de neerlandicus Bert van der Zouw, bezoek van een tweetal bestuursleden van De Proosdijlanden, te weten voorzitter Piet Grundmann en secretaris Peter van Golen. In de achtertuin van mijn huis te Kamerik kwam dit gezelschap tot de conclusie, dat wij zouden gaan proberen te onderzoeken, wat er nog van de oude streektalen in het gebied van De Ronde Venen te vinden is. (Het contact tussen het bestuur en mij kwam overigens op een heel simpele manier tot stand: Peter en ik kenden elkaar al jaren, dankzij een gezamenlijke kennis in Breukelen.) Maar alvorens ons in een serieus onderzoek te storten -met

het risico voortijdig te verdrinken-, besloot het drietal, dat er eerst maar een vooronderzoek moest komen...

HET VOORONDERZOEK

Met Peter en Piet sprak ik dus 22 juli 1994 in mijn achtertuin bij ca. 35 gr. C. af, dat ik eerst met een vooronderzoekje zou beginnen met als hamvraag: "Valt er nog wel wat te onderzoeken?" Na een inventarisatie zou er dan in november een rapport verschijnen op basis waarvan het bestuur zou kunnen besluiten, of het inderdaad zinvol zou zijn een onderzoek te beginnen en zo ja, hoe dit dan te realiseren. Dat rapport kwam inderdaad november '94 gereed. Slotsom: We gaan aan de slag!

Hoe die conclusie ontstond, vertel ik straks.

DE PROJECTGROEP

Tijdens dat warme gesprek in Kamerik gaf ik ondermeer te kennen het bijzonder op prijs te stellen, als er een paar mensen in de regio bereid gevonden zouden kunnen worden mij te assisteren. Ik vond dat deze er al tijdens het vooronderzoek bij betrokken moesten zijn, om zo langzamerhand een kleine projectgroep te vormen. Er werden een paar namen door het bestuur genoemd en uiteindelijk bleek mevrouw Sonja van Meerlant-Houthoffuit mijdrecht bereid samen met mij aan de slag te gaan. Zij is lerares Nederlands, ik ben neerlandicus. Bovendien studeerde zij Historische Geografie, voor een dialectonderzoek als dat van ons van groot belang. Maar nu lopen wij op de dingen vooruit.... Inmiddels hebben zich

nog een paar mensen uit De Ronde Venen tot medewerking bereid verklaard. Met hen moeten we nog spreken. Maar nu eerst een verder verslag van het vooronderzoek en de conclusie waar dat toe leidde.

LITERATUUR ONDERZOEK

Wij zijn indertijd begonnen met grondig literatuuronderzoek, dat ons evenwel droevig heeft gestemd. Voor het onderdeel streekgeschiedenis, broodnodig voor de context van onze studie, beschikken wij over voldoende materiaal, specifieke literatuur over de taal van De Ronde Venen is er nauwelijks. Inderdaad is er dat door de Gentse Universiteit gecoördineerde onderzoek uit de jaren zestig. De resultaten zijn te vinden in deel II van de Reeks Nederlandse Dialect-atlassen. Hiervoor kwam de Amsterdamse neerlandicus Van Ooyen destijds naar Wilnis met zijn vragenlijst. Dat onderzoek blijkt echter voor 80% fonetisch te zijn geweest; op het moment dat ik het echt interessant vond worden, ("Enige bijzonderheden van de oud-Wilnise taal"), hield het op. Verder is ca. 1980 de heer Cromptvoets nog een keer in onze regio bezig geweest om de veenderij-terminologie te onderzoeken. Zo werden er wat veentermen opgepikt in Vinkeveen en Wilnis.

In wat algemener gerichte boeken en artikelen wordt het gebied natuurlijk wel eens genoemd. Opmerkelijk is de

volgende passage uit de dissertatie van T. van Veen, "Utrecht tussen Oost en West" uit 1954: "Het noordwestelijk deel van de provincie heeft als gevolg van taalkundige en culturele invloeden uit de provincies Holland, met name van Amsterdam, veel van zijn oorspronkelijke karakter ingeboet." Wanneer Van Veen bij het "oorspronkelijke karakter" aan het Utrechtse dialect denkt, heft hij misschien gelijk. Maar dan vergeet hij even, dat De Ronde Venen al eeuwenlang een grensgebied tussen het Stichtse en het Hollandse vormen, waardoor het taalgebruik in deze regio een ander karakter moet hebben gekregen, dat op zichzelf natuurlijk best oorspronkelijk van kan zijn. (Eigen observatie doet zoiets al vermoeden.) En omdat wij hier met een grensgebied te maken hebben, wordt het voor een dialect-onderzoeker misschien des te interessant. Van Ooyen gebruikte indertijd voor de talen van dit grensgebied al een aparte term: het Noord-West-Utrechtse dialect. In hoeverre wij hier nog met de resten van "zuiver-" Utrechtse streektaalen te maken hebben of met onder Hollandse en andere invloeden ontstane mengvormen. zal uit verder onderzoek moeten blijken. De Ronde Venen als dialectische smeltkroes? Wilnis nog het meest Utrechts? Vinkeveen met invloeden van de Duitse veenwerkers? Mijdrecht onder Zuid-Hollandse invloed? Waverveen meer Noord-Hollands dan Utrechts? Kijk, hier komt niet alleen de kennis van de

dialectkunde, maar ook die van de historische geografie van pas.

HETMEERTENS- INSTITUUT

Uit een gesprek met de heer Bernts van het Instituut voor Dialectologie te Amsterdam bleek de juistheid van een onzer conclusies: literatuur over de streektaalen in onze regio bestaat er nauwelijks, ze is eigenlijk een witte vlek op de dialectkaart. Een onderzoek in dit gebied zou het Meertensinstituut zeer waarderen en wij krijgen hun volledige wetenschappelijke steun, wanneer wij zoiets zouden ondernemen.

EN HOE NU VERDER?

Wat waren nu de conclusies van het bestuur en het mini-project-groepje? Hoewel het literatuuronderzoek wat het taalkundige gedeelte betreft, nauwelijks iets opleverde, willen wij op grond van eigen observatie en de positieve contacten met het Meertensinstituut, maar gewoon met het onderzoek beginnen. Wij hebben al een lijst van ruim 10 personen kunnen samenstellen voor eventuele vraaggesprekken. Dit is ons inziens de beste manier om na te gaan wat er nog van de oude streektaalen in De Ronde Venen te vinden is. Eenieder die denkt een bijdrage aan ons onderzoek te kunnen leveren, vragen wij vriendelijk zich bij het bestuur te melden.

OCUMENTATIE

Door Theo De Schrijver

(Volkskunde, kennis van zeden, gewoonten, volksverhalen enz.)

Ook in De Ronde Venen wordt nog steeds de folklore gehandhaafd!

Wellicht zult u denken: "Is hierover dan onderzoek gepleegd?"

Nee, dit is niet het geval, doch... wel aan uiterlijke tekenen herkenbaar. We hebben het hier dan over één der folkloristische activiteiten: de voorjaars schoonmaak!

Uiteraard beginnen we op zolder. Je kunt er je gat niet keren. Dozen, dozen en nog eens dozen. Dochterlief heeft verkering en is druk bezig met haar uitzet. Alles wordt er uitgesjouwd, want anders heb je geen werkruimte. Helemaal onder de schuine kant staan nog wat dozen. Wat zou er inzitten; toch maar eens even kijken. Jarenlang heb je ze verschoven en weer teruggezet, doch er nimmer in gekeken. Wat denk je dat er te voorschijn komt: allemaal oude boeken van vader. 'Tja, wat moeten we er eigenlijk mee, ze staan er maar en staan er maar en nooit kijkt iemand ze in. Op zo'n moment krijgt de Historische Vereniging een telefoontje met de vraag of die er eventueel interesse voor heeft. Dit is niet aan dovemansoren gezegd. De spullen worden opgehaald, gecatalogiseerd en krijgen dan een plaatsje in de bibliotheek van "De Proostdijlanden".

Zo hadden we in het laatste kwartaal van 1994 in totaal 150 aanwinsten. Nu, in de eerste maand van 1995, zijn dit er al weer 60.

Moge deze folkloristische activiteiten zich tot in lengte van jaren voortzetten.

Apropos, heel veel succes met de schoonmaak.

ATLASSEN EN KAARTEN

AK0056 Atlasvoordevolksschool(uitg.1917).

DORPSGESCHIEDENIS

DG 1108 Onze vaderlandse geschiedenis (uitg. 1991).

DG 1109 Alle daagse dingen 1994.

DG 1110 In de polder en bij de stad. De geschiedenis van Badhoevedorp.

DG 1111 Zwervend door Nederland, deel 1. Overijssel, Gelderland, Utrecht en het Gooi, Noord Brabant en Limburg.

DG 1112 Zwervend door Nederland, deel 2. Zeeland, Zuid Holland, Noord Holland, Friesland, Groningen en Drenthe.

DG 1113 Ludger predikt in de Groninger Gouwen (785).

DG 1114 Belegering van een kasteel (Huis ter Voorst, 1362).

DG 1115 Luther op de Rijksdag te Worms (1521).

- DG 1116 Een Hagepreek buiten Utrecht (aug. 1566).
 DG 1117 Op de reede van Bantam (1598).
 DG 1118 Een vergadering van de Nationale Synode te Dordrecht (14 april 1619).
 DG 1119 Aan de Hollandse Waterlinie (1672).
 DG 1120 De aanhouding van Prinses Wilhelmina aan de Goejanverwellesluis (1787).
 DG 1121 Hollandsche infanterie bij de bruggen over de Berezina (1812).
 DG 1122 Stadsleven tegen het midden der 19e eeuw.
 DG 1123 De Prins van Oranje aan het hoofd van de Nationale Militie bij Quatre-Bras (16 juni 1815).
 DG 1124 De Romeinen in ons land. Een nederzetting bij een vesting.
 DG 1125 Ter Kruisvaart.
 DG 1126 Floris V door de edelen gevangen genomen.
 DG 1127 Ter walvischvaart.
 DG 1128 Aanhethof van Karelden Grooten.

FOTO'S EN FOTOBOEKEN

- FB 1514 Leyden let op uw saeck (uitg. 1980).
 FB 1515 De schoonheid van de Ronde Venen, deel I.

GENEALOGIE EN HERALDIEK

- GE 10034 Stamboom fam. Van Dijk.
 GE 10035 Gens Nostra - Jaarboek 1979.
 GE 10036 Gens Nostra - Jaarboek 1980.
 GE 10037 Gens Nostra - Jaarboek 1981.
 GE 10038 Gens Nostra - Jaarboek 1982.
 GE 10039 Gens Nostra - Jaarboek 1983.
 GE 10040 Gens Nostra - Jaarboek 1984.
 GE 10041 Centr. Bureau voor Genealogie - Jaarboek 1981 - deel 35
 GE 10042 idem Jaarboek 1982 - deel 36
 GE 10043 idem Jaarboek 1983 - deel 37
 GE 10044 idem Jaarboek 1984 - deel 38
 GE 10045 idem Jaarboek 1985 - deel 39
 GE 10046 idem Jaarboek 1986 - deel 40
 GE 10047 idem Jaarboek 1987 - deel 41
 GE 10048 idem Jaarboek 1988 - deel 42
 GE 10049 idem Jaarboek 1989 - deel 43
 GE 10050 idem Jaarboek 1990 - deel 44
 GE 10051 idem Jaarboek 1991 - deel 45
 GE 10052 idem Jaarboek 1992 - deel 46
 GE 10053 idem Jaarboek 1993 - deel 47
 GE 10054 idem Jaarboek 1994 - deel 48

KERKGESCHIEDENIS

- KG 2548 PolderPastorale, maandblad v.d. parochies Mijdrecht/Wilnis en De Hoef, sept. '94 t/m jan '95.

INDUSTRIEËN EN BEDRIJVEN

- IB 16503 De Ronde Venen, een ondernemende gemeente.
Landschap, flora en fauna, vegetatie
LF 1500 Hei en bos. De schoonheid van ons land deel III.

MONUMENTEN E.D.

- MO 9522 Kentekens in stad en land (uitg. 1978).
MO 9523 Molens in Nederland. Holland, molenland. Beknopte geschiedenis.
MO 9524 Landelijke bouwkunst Utrecht. Uitg. Stichting Historisch Boerderijenonderzoek (Arnhem 1993).

NOTULEN EN PERIODIEKEN GEMEENTE(N)

- NG 4055 Gemeente Mijdrecht. Voorontwerpplan, Sociaal-cultureel werk.
NG 4056 Sociale verkenning Wilnis.

DEPROOSTKOERIER

- PK 11010 Jaarboek 1994.
PK11010A Jaarboek 1994.

SCHILDERIJEN, ETSEN, REPRODUCTIES E.D.

- SR 5506 Ontrouw aan Rembrand en andere verhalen.

SCHOLEN, VERENIGINGEN, STICHTINGEN

- SV 6053 Verzamelaarsclub Munt en Post.
SV 6054 1935-1985. 50 jaar Uithoornse Wieler Trainingsclub.

WATERSCHAPPEN EN DROOGMAKERIJEN

- WD 7526 Het waterschap, wat doet het?
WD 7527 Heemschut bibliotheek. De west. nederlandse veenplassen (1948).